

ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГОТЕЛЬНО-КУРОРТНОЇ СПРАВИ

УДК 378.1+379.832

Андрій Віндюк, кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
завідуючий кафедрою туризму та готельного господарства
Класичного приватного університету,
м. Запоріжжя

ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГОТЕЛЬНО-КУРОРТНОЇ СПРАВИ

У статті зроблено аналіз проблеми підготовки кадрів з гостинності. Теоретично обґрунтовані підходи і принципи професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи.

Ключові слова: принципи, підходи, готельно-курортна справа, професійна підготовка.

Літ. 11.

Andrey Vindyuk

APPROACHES AND PRINCIPLES OF PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE SPECIALIST IN HOTEL AND RESORT BUSINESS

In the article the author made the analysis of the problem of training the personals in hospitality industry, theoretical Approaches and principles of professional preparation of future specialist in hotel and resort business are grounded in the article.

Key words: principles, approaches, hotel and resort business, professional preparation.

Актуальність проблеми. Україна відноситься до групи країн, де туристичний бізнес знаходиться на початковій стадії розвитку, готельна індустрія лише частково відповідає світовим стандартам, процеси, які відбуваються зумовлюють необхідність підвищення соціально-економічної ефективності діяльності індустрії гостинності. Особливо важливим є людський фактор у сфері обслуговування у засобах розміщення, тому особлива увага приділяється професійній підготовці та підбору фахівців для готельно-курортної справи.

Україна отримала можливість вперше провести чемпіонат Європи з футболу, який стане важливішою подією в сучасній історії країни та приводом для подальшого розвитку індустрії гостинності. З метою дотримання вимог до якості обслуговування учасників, гостей та глядачів на чемпіонаті Європи з футболу в Україні та на наступні роки необхідно реалізовувати заходи для вдосконалення системи підготовки фахівців для індустрії гостинності у відповідності з міжнародними стандартами. Для цього система освіти повинна постійно обновлюватися як змістовно так і організаційно, швидко адаптуватися до потреб та вимог індустрії гостинності, яка динамічно розвивається.

Аналіз останніх публікацій. Питання підвищення якості підготовки фахівців стали предметом багатьох наукових досліджень у напрямку підвищення якості підготовки фахівців туристичної сфери, а саме: теоретичні і методологічні засади, зміст та оптимізація підготовки фахівців для готельно-туристичного

бізнесу (А.П. Конох, О.О. Любіцева, В.С. Пазенок, В.К. Федорченко, Н.А. Фоменко); закономірності та особливості підготовки спеціалістів сфери туризму та готельно-курортної справи в Європі та світі (І. Мартинок, Л.В. Сакун); діагностика якості професійної освіти в туризмі (Т.А. Білоненко, О.С. Гринькевич, А.В. Мацелюх, Г.С. Цехмістрова, М.М. Юнко); проблем та перспектив практичної підготовки фахівців для туристичної сфери (Н.С. Микитів) та ін.

Л.М. Томаневич, аналізуючи організаційно-економічний механізм управління туристично-рекреаційними комплексами в Україні, вказує що “у сучасних умовах недосконалою є система підготовки спеціалізованих кадрів, відсутність, як в управлінському, так в обслуговуючому персоналі вміння і навичок цивілізованого ринкового рекреаційно-туристичного господарювання” [10].

М.Є. Курдакова вважає, що актуальність проблеми підготовки кадрів висока та пов'язана з потребою підприємств готельної індустрії у висококваліфікованих фахівцях, підвищеними вимогами до їх практичних знань та вмінь [7]. Автор дисертаційного дослідження підкреслює, що темпи розвитку туристичних технологій ставлять задачу – готувати спеціалістів широкого профілю на базі нових освітніх програм, які засновані на міждисциплінарному підході до навчання у розумно короткі строки [7]. Але треба враховувати наступну обставину: конкурентоспроможність майбутніх фахівців готельного сервісу, їх готовність до успішної діяльності в умовах ринку праці більшістю дослідників розглядається фрагментарно, у плані

ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГОТЕЛЬНО-КУРОРТНОЇ СПРАВИ

супроводження, аргументації основної проблеми дослідження, або взагалі вноситься на периферію дослідницької уваги [7].

Л.В. Козак вважає, що “сьогодні галузі потрібні фахівці, які могли б працювати самостійно і творчо, генеруючи компетентні нововведення, свіжі ідеї та пропозиції, демонструючи при цьому готовність успішно реалізовувати їх в умовах конкуренції” [5]. Автор вказує, що “зростають вимоги до особистісних та професійно-значущих якостей фахівця, що відображають професійну компетентність, забезпечують конкурентоспроможність на ринку праці, сприяють професійній самореалізації та кар’єрному зростанню” [5].

В.Ф. Данільчук у монографії “Особливості формування і розвитку туристичних підприємств” вказує, що для успішного розвитку сучасного туризму, складовою частиною якого є готельна індустрія, Україні необхідна сучасна освіта і професійна підготовка фахівців [3].

А.І. Мокій, Я.М. Антонюк і Т.Т. Вжишневська аналізуючи стан розвитку готельних підприємств Львівської області вказують на відсутність кваліфікованих фахівців у галузі готельного господарства [3]. За їх даними із 1556 працівників, зайнятих на ліцензованих туристичних підприємствах Львівської області, лише 42% мають вищу освіту, (з них до 14% – спеціальну вищу освіту), 25% мають середню спеціальну, 30% – середню, 3% – іншу освіту. Аналогічна ситуація має місце на готельних підприємствах, де загальна кількість зайнятих становить 1540 осіб [3]. Науковці для розв’язання проблеми відсутності кваліфікованих працівників у готельній сфері пропонують: створити при вищих навчальних закладах, які готують фахівців у галузі готельного бізнесу, систему підвищення кваліфікації кадрів готельної індустрії [3].

П.І. Гаман, аналізуючи завдання економічного зростання туристичної індустрії на державному рівні, стверджує, що “для того щоб туристична і готельна індустрія України як в цілому в державі, так і в окремих регіонах зайняло чільне місце в економічному зростанні, необхідно на державному рівні вирішити питання підготовки туристичних кадрів та управління підприємствами готельного господарства, харчування” [2].

Метою статті є теоретичне обґрунтування підходів та принципів професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи.

Виклад основного матеріалу. Ми вважаємо, що основні мета, завдання й принципи професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи в умовах ступеневої освіти ґрунтуються на наступних положеннях:

1. Система професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи мусить задовольняти потреби індустрії гостинності у кваліфікованих кадрах на рівні сучасних і перспективних вимог, так як існує нерозривний взаємозв’язок виробництва і споживання, який визначає багато видів готельних послуг. Фахівець, який виробляє послугу стає її невід’ємною частиною, тому для індустрії гостинності необхідний компетентний персонал.

2. Завдання професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи у вищих навчальних закладах направлені на формування у студентів мотивації на самоактуалізацію в професійній діяльності. Незмінною метою готельного підприємства являється покращення якості його діяльності, а це вимагає внесення змін у склад та якість послуг що надаються.

3. Оволодіння не лише професійними знаннями фахівця гостинності, але і загальнолюдською культурою, котра залежить від міри творчої спрямованості освітнього процесу.

На підставі аналізу спеціальної та психолого-педагогічної літератури при розробці моделі професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи використовувалися наступні методичні підходи: компетентнісний, системний, аксеологічний, акмеологічний, діяльнісний, антропологічний, диференційований.

Компетентнісний підхід дозволив обґрунтувати структуру компонентів професійної компетентності майбутніх фахівців з готельно-курортної справи, яка необхідна для успішної діяльності фахівців у сучасних умовах у системі “людина-людина”, відповідно до прийнятих у суспільстві нормативів й стандартів. До них відносяться соціально-особистісні компетенції, організаційні та економічні компетенції, загальнонаукові, загально професійні та спеціальні компетенції.

Системний підхід дозволив: визначити складові готовності майбутніх фахівців з готельно-курортної справи до професійної роботи в галузі гостинності; виділити структурні елементи системи, визначити їх змістовно-функціональну сутність; виявити зовнішні, внутрішні зв’язки системи та її структурних елементів, визначити їх функції; визначити особливості функціональної взаємодії блоків, які складають цілісність моделі; визначити перспективи розвитку системи професійної підготовки фахівця з готельно-курортної справи; визначити етапи становлення фахівця; що дозволило підвищити ефективність управління системою формування професійної компетентності студентів.

ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГОТЕЛЬНО-КУРОРТНОЇ СПРАВИ

Аксіологічний підхід дозволив закріпити ціннісні становлення майбутніх фахівців з готельно-курортної справи до професійної діяльності в індустрії гостинності; розглядати майбутніх фахівців з готельно-курортної справи, як креативну особистість, яка здійснює діяльність з високою та стабільною продуктивністю, яка відображає високий рівень особистісно-ділових та професійно важливих якостей. В. Крижко та Є. Павлютенков вважають, що “переоцінка цінностей, про яку мова йшла ще в ХІХ ст., лише зараз досягла глибини та масштабів, що охопили людей всього світу, у всіх культурних регіонах та здійснюють вплив на всі складові людського життя, і першою чергою, на сферу освіти” [6]. Автори зазначають, що “аксіологічна складова освіти проектується як визнана та узгоджена домінанта. Ціннісне наповнення є константою, суспільною ідеологією, спроможною до певної трансформації” [6]. В. Крижко та Є. Павлютенков визначають, що “аксіологічний компонент змін передбачає як необхідність роботи над визначеними інституційними змінами: цінністю навчання, цінністю взаємозалежності та роботи в колективах, цінністю відкритого вираження професійної відмінності, цінністю особистості у взаємодопомозі та підтримці і цінністю прагнення до компромісів” [6]. Аксіологічний підхід виконує роль механізму зв’язка між практичним та пізнавальним підходами, який виступає “мостом” між теорією і практикою. Він дозволяє вивчати явища з точки зору можливостей задоволення потреб людини, розв’язувати завдання гуманізації суспільства.

При використанні аксіологічного підходу професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи ми спиралися на результати досліджень В.А. Сластеніна, в яких науковець розкриває зміст аксіологічного підходу через систему наступних аксіологічних принципів: рівноправність філософських поглядів у рамках єдиної гуманістичної системи цінностей при зберіганні різноманіття їх культурних та етнічних особливостей; рівнозначність традицій та творчості, признання необхідності вивчення, використання вчень минулого, можливості духовного відкриття у теперішньому та майбутньому, необхідності взаємозбагачуючого діалогу між традиціоналістами та новаторами [9]. Автор підкреслює, що аксіологічний підхід органічно притаманний гуманістичній педагогіці, в якій людина розглядається в ній як вища цінність суспільства та мета суспільного розвитку [9].

Акмеологічний підхід дозволив обґрунтувати вибір ефективних параметрів та критеріїв якості,

котрі дозволять ефективно керувати організаційною та змістовною частиною навчального процесу, який забезпечує самостійний ріст та рух студента до вершин професіоналізму (“АКМЕ”). Професійна самореалізація особистості майбутніх фахівців з готельно-курортної справи тісно пов’язана з його активною життєвою позицією, з постійним активним прагненням особистості до досягнення вищого рівня в професійному самовдосконаленні.

При реалізації акмеологічного підходу ми використовували наукові праці О.В. Білоусової, яка вважає, що освіта акмеологічного типу будується на наступних психолого-дидактичних принципах: поетапного досягнення вершин особистісного розвитку; сполученого розвитку психотехнічних, особистісних, суб’єктно-діяльнісних інтегральних якостей, здібностей та самосвідомості; комплексності; психологічного детермінізму та розвитку; вивчення людини як індивіда, особистості, індивідуальності; діяльнісного підходу; гуманізму [1].

Акмеологічний та аксеологічний підходи тісно пов’язані з комунікативною функцією, тому що реалізується в спілкуванні, обміну цінностями, які сприяють підвищенню потреби особистості в самовдосконаленні.

Діяльнісний підхід дозволив з’ясувати особливості організації процесу професійної підготовки з урахуванням формування усіх компонентів готовності майбутніх фахівців з готельно-курортної справи до професійної діяльності в індустрії гостинності.

Антропологічний підхід дозволив здійснити систему знань про людину – суб’єкта та об’єкта освіти, що базуються на синтезі теоретико-педагогічного, філолофсько-антропологічного й людинознавчого знання.

До теперішнього часу вже сформувалося поняття про антропологічні підстави теорії й практики освіти. Для фахівців сфери гостинності важливою є та обставина, що в переліку елементів педагогічної антропології поряд з філософією, педагогікою, психологією, соціологією, включені дисципліни: культурологія, валеологія, санітарія і гігієна, організація анімаційних послуг, організація спортивної анімації, які відносяться до напрямку соматичної антропології, що дозволив вдосконалити професійну підготовку майбутніх фахівців з готельно-курортної справи.

Ми згодні з А.І. Уман, з тим, що антропологізація дидактики передбачає її “олюднення” (рос. очеловечивание), переакцентування уваги з проблем навчання, коли головним є предметна складова, на проблеми формування особистості

ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГОТЕЛЬНО-КУРОРТНОЇ СПРАВИ

учня та вчителя, на механізми, які гармонізують їх відношення в процесі навчання [11].

Диференційований підхід дозволив розробити навчально-методичне забезпечення молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів. При проведенні занять ми враховували психолого-педагогічні особливості.

Нами враховано принципи навчання вищої школи, які визначає Л.В. Кнодель [4]. Науковець вважає, що “останнім часом висловлюються ідеї про виокремлення груп принципів навчання у вищій школі, котрі б синтезували всі принципи:

1) орієнтованість вищої освіти на розвиток особистості майбутнього фахівця;

2) відповідність змісту вишівської освіти сучасним і прогнозованим тенденціям розвитку науки (техніки) та виробництва (технологій);

3) оптимальне сполучення загальних, групових й індивідуальних форм організації навчального процесу у вищому навчальному закладі;

4) раціональне застосування сучасних методів і засобів навчання на різних етапах підготовки фахівців;

5) відповідність результатів підготовки фахівців вимогам конкретної професійної сфери діяльності, забезпечення конкурентоздатності випускника вищого навчального закладу” [4].

Висновки. Отже, визначені наступні методологічні підходи професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи: компетентнісний, системний, аксіологічний, акмеологічний, діяльнісний, антропологічний та диференційований; *принципи:* неперервності, науковості, свідомості та активності, синергізму, системності, демократизації та інтеграції. Теоретичне обґрунтування підходів та принципів дозволить удосконалити професійну підготовку майбутніх фахівців з готельно-курортної справи в умовах ступеневої освіти в Україні.

1. Белоусова О.В. *Развивающее образование акмеологического типа* / О.В. Белоусова. – Педагогика. – 2008. – №3. – С. 12 – 17.

2. Гаман П.І. *Завдання економічного зростання туристичної індустрії на держаному рівні* / П.І. Гаман // *Державне управління та місцеве самоврядування. Серія “Управління”*. – 2009. – Випуск 1(7). – С. 29 – 34.

3. Данильчук В.Ф. *Организация инфраструктуры туристических предприятий и системы обслуживания* / В.Ф. Данильчук // *Особенности формирования и развития туристических предприятий: Монография. НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти.* – Донецк, 2006. – С. 105 – 113.

4. Кнодель Л.В. *Педагогіка вищої школи: Посіб. для магістрів* / Л.В. Кнодель. – К.: Вид. Паливода Л.В., 2008. – 136 с.

5. Козак Л.В. *Професійно-орієнтовані форми навчання у підготовці фахівців туризму* / Л.В. Козак // *Збірник наукових праць: “Педагогічний процес: теорія і практика”*. – 2009. – № 1. – С. 68 – 78.

6. Крижко В.В., Павлютенков Є.М. *Сучасні парадигми безперервної освіти* // *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр.* / Редкол.: Т.І. Суцєнко та ін. – Київ-Запоріжжя. – Вип.18. – С. 3 – 7.

7. Курдакова М.Е. *Педагогическая технология формирования профессиональной компетентности будущих специалистов гостиничного сервиса: дис. на соиск. уч. степени к. пед. н.: спец. 13.00.08 – теория и методика профессионального образования* / М.Е. Курдакова. – Челябинск, 2006. – 145 с.

8. Мокій А.І. *Державне регулювання готельного бізнесу як фактор розвитку туризму* / А.І. Мокій, Я.М. Антонюк, Т.Т. Вжишневська // *Проблеми інформатизації рекреаційної та туристичної діяльності в Україні: перспективи культурного та економічного розвитку.* – Трускавець, 2000. – 275 с. – С. 21– 23. – <http://tourlib.net/statti ukr/mokij.htm>

9. Сластенин В.А. *Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических заведений* / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – 3-е изд. – М.: Школа-Пресс, 2000 – 512 с.

10. Томаневич Л.М. *Організаційно-економічний механізм управління туристично-рекреаційними комплексами в Україні: автореф. дис. канд. ек. наук: 08.02.03* / Леся Миронівна Томаневич. – Львів. – 2006. – 22 с.

11. Уман А.И. *Теория обучения: от традиционной к антропологической дидактике* / А.И. Уман. – Педагогика. – 2010. – №1. – 2010. – С. 22 – 30.

Стаття надійшла до редакції 30.12.2010

